

Filip Cieplý

Intellectual Foundations and Legal Means for the Protection of Human Life in the Pre-Natal Phase: Comparative Perspective

Sprawozdanie z Międzynarodowej konferencji naukowej, Warszawa, 24-25 września 2012 roku

W dniach 24-25 września 2012 roku w Warszawie, w Auli gmachu dawnej Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, odbyła się międzynarodowa, prawnicza konferencja naukowa pt. *Intellectual Foundations and Legal Means for the Protection of Human Life in the Pre-Natal Phase: Comparative Perspective* (Doktrynalne podstawy i prawne uwarunkowania ochrony życia ludzkiego w fazie prenatalnej – perspektywa międzynarodowa).

Organizatorami konferencji były Instytut na Rzecz Państwa i Prawa oraz Centrum Prawne „Ordo Iuris”. Patronat honorowy nad konferencją objęli Wielka Księżna Luksemburga Maria Teresa, Książę Paweł von Oldenburg oraz Minister Sprawiedliwości Jarosław Gowin. Patronat instytucjonalny objęli Alliance Defending Freedom, Forum Prawnicy, Fundacja „Academia Iuris”, Akademickie Stowarzyszenie Katolickie „Soli Deo” oraz Zakon Rycerzy Jana Pawła II.

W konferencji uczestniczyło kilkadziesiąt osób. Byli to pracownicy nauki, prawnicy, lekarze, etycy, teologowie, dziennikarze, przedstawiciele organizacji pozarządowych zaangażowanych w obronę życia ludzkiego i pomoc samotnym matkom, między innymi były obecne władze Polskiej Federacji Ruchów Obrony Życia. Uczestnikom wręczono teksty referatów oraz materiały promocyjne. Wystąpienia były tłumaczone symultanicznie w systemie radiowym na język polski, angielski, niemiecki i hiszpański.

Obradom pierwszego dnia konferencji nadano tytuł *The Pre-natal Phase of Human Life within the National Legal Systems* (Prenatalna faza życia ludzkiego w krajowych systemach prawnych). Pierwszą sesję poświęcono konstytucyjnym aspektom ochrony życia w fazie prenatalnej w wybranych obcych systemach prawnych.

Jako pierwszy wystąpił prof. Christian Hillgruber (Prodziekan Wydziału Prawa

i Ekonomii Reńskiego Uniwersytetu Fryderika Wilhelma w Bonn, Niemcy) wygłaszając referat nt. *The German Constitutional Law and the Protection of Human Life in the Prenatal Phase* (Niemieckie prawo konstytucyjne a ochrona życia ludzkiego w fazie prenatalnej). Autor przeanalizował kwestię: czy na gruncie niemieckiego prawa konstytucyjnego zarodek ludzki jest „czymś” co można odrzucić w drodze selekcji, czy „kimś” kto zasługuje na szacunek i ochronę. Wskazał także na szereg problemów prawnych wynikających ze stosowania techniki zapłodnienia *in vitro*.

W dalszej kolejności odtworzono nagranie wykładu Williama Saundersa JD (absolwent prawa na Uniwersytecie Harvarda, członek Americans United for Life in Family Research Council, USA) pt. *US Supreme Court Case Law and Pro-life Public Policy in the United States* (Orzecznictwo sądowe a ochrona życia nienarodzonego w Stanach Zjednoczonych). Prelegent przypominając, że prowadzenie polityki ochrony życia ludzkiego w Stanach Zjednoczonych warunkowane jest orzecznictwem Sądu Najwyższego w zakresie aborcji, wskazał jakie ograniczenia dotyczące ochrony życia człowieka ono nakłada oraz jakie strategie podejmują w tych warunkach amerykańscy obrońcy życia. Jako trzeci zabrał głos György Ciráki LLM (funkcjonariusz Departamentu Polityki Rodzinnej Ministerstwa Zasobów Ludzkich, Węgry), wygłaszając referat nt. *Protection of Human Life and Family Policy in the Light of the New Hungarian Constitution* (Ochrona życia ludzkiego i rodziny w świetle nowej konstytucji Węgier). Autor przedstawił wprowadzone na Węgrzech przepisy konstytucyjne chroniące życie człowieka od poczęcia oraz przepisy prawne chroniące rodzinę,

szczególnie ważne w kontekście kryzysu demograficznego i spadku liczby zawieranych małżeństw na Węgrzech. Podkreślił także, że wszelkie zmiany w ustawie zasadniczej Węgier, wprowadzone po objęciu rządów przez gabinet Wiktora Orbana, pozostają w duchu Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz innych aktów prawnych wytyczających międzynarodowe standardy ochrony praw człowieka. Wskazał także na przyjęte konkretne narzędzia prorodzinne stosowane na Węgrzech, takie jak chociażby obniżanie podatków związane z urodzeniem każdego dziecka.

Drugą sesję dedykowano zagadnieniu wpływu Konstytucji RP na polskie prawo karne. W tej części jako pierwsza wystąpiła dr Małgorzata Gałązka (adiunkt w Katedrze Prawa Karnego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, radca prawny, Lublin), która przedstawiła referat nt. *Polskie prawo karne a ochrona osób nienarodzonych*. Prelegentka przedstawiła różnice w ochronie prawnej życia ludzkiego w fazie prenatalnej i postnatalnej, a następnie w tym świetle przeanalizowała problem ochrony ludzkiego embrionu *in vitro*. Wskazała, że embriion *in vitro* będąc w środowisku dla siebie nienaturalnym, stanowiącym źródło dodatkowych zagrożeń, znajduje się w upośledzonej sytuacji w porównaniu z embriionem *in utero*, tym samym każde zapłodnienie pozaustrojowe jest zamachem na ludzką godność. Jako kolejny zabrał głos dr hab. Michał Królikowski (Wiceminister Sprawiedliwości, Dyrektor Biura Analiz Sejmowych w Kancelarii Sejmu, członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, adiunkt w Katedrze Prawa Karnego Porównawczego Uniwersytetu Warszawskie-

go) prezentując referat nt. *Prokonstytucyjna interpretacja terminów dotyczących życia ludzkiego, zawartych w polskim kodeksie karnym*. Autor wskazał na zjawisko „dewitalizacji godności” w wykładni konstytucyjnej, czyli wyjęcie godności człowieka ze sfery prawnej ochrony życia ludzkiego, a przenoszenie jej do orbity prawa do prywatności, czego konsekwencją jest kolizja dóbr konstytucyjnych.

Trzecią część poświęcono problematyce prawnych konsekwencji współczesnej eugeniki. Pierwszy wystąpił prof. José Miguel Serano-Ruiz Calderon (profesor filozofii prawa na Uniwersytecie Complutense w Madrycie, Hiszpania) z referatem nt. *Pre-natal Eugenics and its Justification in Law (Eugenika prenatalna i jej prawna argumentacja)*. Prelegent wychodząc od historii eugeniki przedstawił praktykę negatywnej eugeniki wobec dzieci w fazie prenatalnej i formy jej współczesnego usprawiedliwienia, wskazał także na relacje jakie zachodzą pomiędzy eugeniką i aborcją. Jako drugi w tej części zabrał głos dr Olgierd Pankiewicz (adwokat, Wrocław) wygłaszając referat w formie przemówienia sądowego nt. *Values Underlying Eugenic-Based Abortion in Poland vs. the Constitution and the Real World (Wartości usprawiedliwiające eugeniczną aborcję w Polsce vs. Konstytucja i prawdziwy świat)*. Autor skonfrontował aksjologię polskich przepisów dopuszczających eugeniczną aborcję z hierarchią wartości konstytucyjnych oraz wartością rodzicielstwa. Kolejnym mówcą był dr Thomas Piskernigg (Uniwersytet Wiedeński, współpracownik Austrian Ombudsman Board, Austria), który przedstawił referat nt. *Wrongful Birth, Wrongful Conception and Wrongful Life in Austrian Law („Wrongful birth”, „wrongful conception” i „wrongful life”*

w prawie austriackim). Referent zaprezentował przypadki prawne, w których narodziny dziecka poczętego w wyniku nieskutecznej aborcji lub nieskutecznej antykoncepcji, bądź dziecka, które w świetle badań prenatalnych miało być zdrowe, a urodziło się chore, są niesłusznie traktowane jako szkoda osobowa rodzica, w związku z którą można domagać odszkodowania. Autor wskazał także na zjawisko swoistej manipulacji na rodzicach – „grania” strachem przed urodzeniem dziecka upośledzonego.

Drugi dzień obrad prowadzono pod tytułem *Early Phase of Human Life in Philosophical and International Perspective (Początkowa faza życia ludzkiego w perspektywie filozoficzno-międzynarodowej)*. Sesję pierwszą poświęcono aspektom filozoficznym. Obrady otworzyło odtworzone cyfrowo nagranie referatu nt. *Gender and the Protection of Human Rights (Gender a ochrona praw człowieka)* prof. Palomy Duran y Lalaguna (profesor zwyczajny filozofii prawa w Uniwersytecie Complutense w Madrycie, doradca ONZ, Hiszpania). Autorka prezentując genezę i zasadnicze założenia ideologii feministycznej i genderowej skrytykowała ideę traktowania aborcji i ciąży jako kwestii zarezerwowanych wyłącznie dla kobiet, z wykluczeniem mężczyzn. Podkreśliła także, iż z perspektywy praw człowieka nie można stwierdzić istnienia kategorii samostannych, odmiennych praw kobiet, z którymi nie byłyby skorelowane prawa mężczyzn. Jako drugi zabrał głos dr hab. Aleksander Stępkowski (adiunkt w Katedrze Doktryn Politycznych i Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, dyrektor Centrum Prawnego „Ordo Iuris”), wygłaszając referat nt. *Is Peter Singer Right*

in His Argument Justifying Infanticide? Reflections on the Necessary Relation Between the Protection of Human Life in Pre- and Post-Natal Phase (Czy Peter Singer ma rację w swojej argumentacji uzasadniającej zabójstwa niemowląt? Uwagi nad koniecznością zachowania relacji między ochroną życia ludzkiego w fazie prenatalnej i postnatalnej). Prelegent podkreślił, że obecny w wielu współczesnych systemach prawnych liberalizm aborcyjny dewaluje wartość życia ludzkiego także w fazie postnatalnej. Krytycznie odniósł się do propozycji etycznych Petera Singera i jego uczniów w kwestii redefinicji pojęcia osoby ludzkiej i wyróżnianiu kategorii *persona in potentia*. W dalszej kolejności zabrał głos Nicolas T. Nicas JD (Bioethics Defence Fund, ekspert w zakresie legislacji, członek komisji stanowych i federalnych, USA), wygłaszając referat nt. *Philosophical Roots of the Culture of Death (Filozoficzne korzenie kultury śmierci)*, w którym z perspektywy anglosaskiej kultury prawnej ukazał relacje między prawem naturalnym a prawem pozytywnym w zakresie aborcji, jak również zaakcentował potrzebę oddziaływań edukacyjnych w obszarze prawnej ochrony życia człowieka.

W drugiej sesji pierwsza wystąpiła dr Jane Adolphe (profesor prawa w Ave Maria School of Law, absolwent m. in. Pontificia Università Della Santa Croce w Rzymie, członek adwokatury w Nowym Yorku w USA oraz Albercie w Kanadzie, działa przy ONZ i Międzynarodowym Trybunale Karnym), która wygłosiła referat nt. *The Anthropology of International Human Rights Law and the Family (Antropologia międzynarodowych praw człowieka i rodziny)*. Następnie zabrał głos Pierro Tozzi JD (radca Alliance Defending Freedom, członek No-

wojorskiej Stanowej Izby Adwokackiej, USA), wygłaszając referat nt. *Evaluating Claims for a "Right to Abortion" under International Law (Ocena zagadnienia roszczeń do „prawa do aborcji”. Aspekt prawnomiędzynarodowy)*, w którym wskazał na przesłanki tzw. „prawa do aborcji” i zaznaczył, że jest ono wyrazem stosowania siły wobec bezsilnych. Po nim wystąpił Stefano Gennarini JD (C-Fam Center for Legal Studies, USA) z referatem nt. *Diffusion of Sexual and Reproductive Rights through the UN Human Rights Framework and the Protection of Unborn (Dyfuzja praw seksualnych i reprodukcyjnych w agendzie praw człowieka ONZ a ochrona nienarodzonych)*, wypuklając w jaki sposób promocja tzw. praw reprodukcyjnych wpływa na poziom ochrony nienarodzonych stwierdzając, że na forum ONZ, wbrew temu co się sądzi, aborcji nie traktuje się jako prawa człowieka.

Ostatnią sesję, którą poświęcono europejskiemu kontekstowi prawnemu, otworzył referat dr Dobrochny Bach-Goleckiej (adiunkta w Katedrze Prawa Europejskiego Uniwersytetu Warszawskiego) pt. *To be or not to be ... a Parent? The Right to Life and Abortion within a European Context (Być czy nie być... rodzicem? Prawo do życia oraz prawo do aborcji w kontekście europejskim)*. Prelegentka przedstawiła interpretację prawa do życia w prawodawstwie i orzecznictwie europejskim, główne przyczyny akceptacji postaw *pro-choice*, a także dokonała analizy orzecznictwa europejskiego, identyfikacji i włączenia argumentacji *pro-life* w kontekst interpretacyjny prawa do życia. Jako drugi zabrał głos Justice Javier Borrego Borrego (były sędzia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka), wygłaszając referat nt. *Is It a Good Idea to Play*

Football at the Baseball Field, According to Basketball Rules? Thoughts on the Development of ECHR Case Law Concerning Abortion (Czy to dobry pomysł, żeby grać w piłkę nożną na boisku do baseballa według zasad gry w koszykówkę? Komentarz rozwoju linii orzeczniczej ETPCz w zakresie aborcji). Autor przestrzegał, że interpretacja Europejskiej Konwencji Praw Człowieka nie może tworzyć praw w niej niezawartych, a tak jest z tzw. prawem do aborcji, skrytykował także wykluczanie z kwestii aborcyjnej osoby ojca dziecka. W dalszej kolejności wystąpiła dr Gudrun Kugler (prawnik i teolog, współzałożycielka Kairos Consulting w Wiedniu, dyrektor Observatory on Intolerance and Discrimination against Christians, Austria) z referatem nt. *Agenda Setting for the Legal Protection of Life: Current Opportunities. Future Challenges. Strategic Planning (Usta-*

lenie planu działań prawnej ochrony życia: obecne możliwości i wyzwania. Strategiczne planowanie), w którym wskazała na potrzebne strategie skoordynowanych działań na rzecz obrony życia nienarodzonego, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i na poziomie kreatywnych mniejszości.

Należy stwierdzić, że jak to było w zamierze organizatorów, konferencja niewątpliwie przyczyniła się do pogłębienia refleksji nad doktrynalnymi podstawami i prawnymi uwarunkowaniami ochrony życia ludzkiego w fazie prenatalnej. Zapowiedziana publikacja wygłoszonych referatów i przeprowadzonych w ramach obrad dyskusji, będzie stanowić zbiór cennych, aktualnych, wnikliwych argumentów, ważnych w intelektualnej, politycznej i kulturowej walce o budowanie cywilizacji życia.

NOTA O AUTORZE

Filip Cieply, dr, adiunkt Katedry Prawa Karnego i Postępowania Karnego Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Gospodarce KUL w Stalowej Woli.